

370x240

РБ 243

Вечерни часове

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА - ВАРНА

48693/62

57

Полумесечно литературно и културно списание.

Редактор Александър Великов.

Год. I. 1922. кн. 1-5.

С Ж Д Ж Р Ж А:

Нашата задача.

Литература.

Д. Ю. Грънчаров — Девственица и Хризантеми.

К. Балабанов — Ноктюрно.

Вл. Трандафилов — Вечерен час.

Сабров — Облаче.

Курузов — Моята печал.

И. А. Волний — Въз.

Н. Чехларова — Триптих.

Ал. Великов — Роби на илюзиите; Море, бжди благословено; Сенките на орлите.

Оск. Уайлд — Пророк.

Антон Чехов — Без заглавие.

Театър.

Театрално здание; Репертуарно наводнение; В театра; Г-ца Вела Ушева; Наймичка; Под тежестта на лаврите (25 год. юбилей на г-н Ст. Бжчваров).

Музика.

Мимоходом; Концертите на Музикалния Сюз (варненски клон).

Шкорпил — Какво може да се види в варнен. археологически музей.

Рецензии.

Из чужбина.

Писмо от Виена.

Нашата задача.

Да се даде пжлен отзвук на културните прояви в Варна — това е нашата пжрва задача.

А изкуството, творчеството е мерило за културата на едно общество, на един народ.

Според нас изкуството в основата си е проповед за бунт против всичко земно, което тиранизира човешката душа.

То е молебствие, то е химн на красотата, то е стремеж нагоре, то е оная златна нишка, по която душите пжтуват към райските чертози.

Поетът, художникът, скулпторът, композиторът, творецът на красотата, нейния певец, нейния жрец е и учител, и пророк, защото изкуството е било, е и ще бъде и проповед, и вяра, и стремеж, и желание за сливане с божеството.

Истинските творби на изкуството са най-вжзторжените проповеди за бунт против земните не-сжвжршенства. Бжрз поглед на всесветските гении

напжлно подкрепя нашия вжзглед — Данте, Серванте, Шекспир, Молиер, Байрон, Шели, Гюте, Манцони, Пушкин, Толстой, Достоевски, Кардучи, Мицкевич, Флобер, Анатол Франс и др. Тези светили, тези пророци са най-великите проповедници на бунт против тиранията над човешката душа на земята.

Защо ни харесват най-много нам Ботев и Яворов? Защото те са истински проповедници, те са носители на божествен огън, с искрите на който обгарят душите ни и ни зоват на бунт.

Да проповедваме, да сждействуваме, щото човекът да отправя погледа си към висините, това е нашата цел, стремеж към красота, към сжвжршенство, стремеж към сливане с Бога.

За нас нема школи на предпочитане — нашето мерило е: предметът на изкуството да говори на сжрдцето.

Ред. „Вечерни часове“.

Литература

Д. Ю. Грнчаров.

Девственица.

Протрепна сжнена луната,
Отметна свилений вуал
И пржсна златен прах в тжмата
И багри искрици опал.

* * *

Самотен друмник я загледа:
В вжзторг се вкамени той — ням. . .
А тя, красавица неведа,
Закри се в миг от девствен срам. . .

20. II. 922 год.

Хризантеми.

Бели хризантеми цветове склонили
Болно се люлеят;
Бели хризантеми тихи скжрби пили —
За любов копнеят.

* * *

Нощ вакхална легна в родните простори
Мжка ги вжлнува:
Там погребва мрака слжнчевите взори,
Кой ще ги целува?

* * *

Бели хризантеми в самотата скрити,
Болно се люлеят;
В тих копнеж за щастие опити —
Тихо сжлзи лят. . . .

Константин Балабанов.

Ноктюрно.

Полето спи. Потихом клони свели
Брезите шепнат тихо в ноща.
Над тях засмено месецжт огрел е
Пжтува пжт кжм вечността.

Далеч бледнеят тжжни небесата
И мамят в пролетната нощ.
Аз пак сжм сам — и няма вожд
А тжй далеко е зората. . .

Вл. Трандафилов.

Вечерен час.

Вечерен час нашепва на душата
Слова вжлшебни, приказки омайни —
И като плахи птици в тишината
Кжм вечност бягат мигове нетрайни.

В небе една звезда засиява
Самин — сама над сжнните простори —
И в'полусжн аз чувам как запява
Хор ангелски и Господ сам говори:
„Нек в отдых благ починат мишци морни
И мисжл блудна спре летеж безумни —
Да бягат в'сжн желания злотворни,
Суетни помисли на дните шумни!“
Во ням вжзторг притихнала земята
Отеква тихо Божиите слова. . . .
О, този глас Господен в'небесата
Духжт ми кжм смирение призова!

Сабров.

Облаче

По синята небесна висина
Самотно облаче белее,
Кат челн без кормило и без платна
По морска ширина се рее. . .

Блуждае кат че ли без посока,
Ласкано от сините вжлни,
И мята взор от тжрдта висока
Кжм земните тжмни низини.

Кжм него бих желал да полетя,
Нек ме понесе то в безкрая,
Защо ли за земята ще скжрбя?
Аз знам, то челна е за рая. . .

Кутузов.

Моята печал

Нощ тжмна. . . Грозен, бурен бой. . .
Аз слушам, как зжл ветжр все силен
И чука на прозора мой,
Като просяк милост проси с глас умилен.
Ще му дам моята печал —
Печал, коя в скжрдце ми тайно тлее:
Нек той я отнесе вжв дал
И в ширните поля да я развее. . . .

Прев С.

И. А. Волний.

Аз

1.

Полжхне свеж ветрец. Листата
Си тихо зашумят, трептят —
Орли високо в небесата
На волност те летят, летят. . .

2.

Душата — трепетлика плаха,
От стон далечен затрепти,
А мисжл — на орел с размаха
Во висините тя лети. . .

Н. Мехларова.

Триптих.

Детето я целуна.

— Какво трепна, майко, в тайните дълбочини на твоята душа и замглили с влага очите ти?

Един далечен глас вместо нея глухо каза:

„То цъфна, а тя прецъфтя“. Но възкождаше в гърдите ѝ слънце (позлати леката мъгла в нейните очи и тя се усмихна и тихо отвърна:

— То цъфна, за да не прецъфтя.

Детето се повдигна на пръстенца и повторно я целуна.

— Какви искри светнаха в двата диаманта, които се люлеят в кладенчето на двете ти очи, майко, и не падат?

Далечният глас пак беззвучно изшипя:

„Нешастна! Дара на небето ще ѝ отнеме земята“

Диамантите блеснаха в въздуха и капнаха разпиляни в две златни звезди, а през усмивка майката проговори:

— Щастлива! Безсилна е земята, когато имам дара на небето. . .

И за трети път, обвинявайки ржчици около шията ѝ, детето я целуна.

— Защо, майко, град бели бисери скриха твоите очи?

Гласът приближи. Спокоен, като съдба той потрети:

„Ще удари часът, то ще си отиде и в снега на зимата си тя ще остане за винаги сама!“

Сред удара на бисерите тя поиска да се усмихне, но през разкривени устни едва промълви:

— Часът ще удари и то ще си отиде, за да се върне някога пак на моят праг да почине. . . .

Ала града бисери валеше и от никъде не падна светъл лъч да ги озлати.

* * *

Прилично на малък ангел от албастр, то спи и бълнува. Треската е извила върху двете му страни два огнени листа.

До възглавницата, прегъната на две, сложила глава върху колене, майката будна бълнува съня на всичките си сжмнения и страхове. Под спуснатите ѝ клепки света минава и отминава, минава и отминава без да остави следа, а то спи и бълнува. . . .

Стрелката отбелязва един часа. Дълбока нощ. Светлее ивица в хоризонта. Глухо. Градът е гробища под снега, а над нея разкъсани облаци надвисват полуразрушен свод.

Детето посочва с пръстенце.

— Какво искаш, мое дете? . . Ти посягаш на луната, какво искаш!

Ала ржчичката пада и гори. Неговата ржчичка гори, а в нейните жили тече пламък. Наклонена тя търси да улови поне една блуждающа усмивка, но напразно. То спи и бълнува. . . . Тя пак затваря очи. От ново в тях се явяват хиляди призрания, хора, дни и пак изчезват. . . . Нещо изплава през тъмнините, някакъв бряг и един град там, където сж цъфтяли и увехвали много цветя. . . . И страни, далечните, неясни страни на бъдещето, и те бягат. . . . Битието преминава през душата ѝ, която бълнува, но не сжмва. Стрелката отбелязва половин час!

— Сжбуди се, детенцето ми! Сжбуди се. . . .

Ти дълго спа, сжбуди се. . . .

Не, то спи и бълнува. . . .

Малката ржчичка потъва в нейната ржка. Стжлпени мжлком, черните грамади на облаци

отразяват в душата ѝ мрачни планини. През прозореца наднича само червеното око на една звезда.

Само една червена звезда в нощната пустиня. . .

* * *

Когато детето ѝ се усмихна, майката поиска да напише най-прекрасната дума върху бялата *tabula rasa* на неговата усмивка. Ала тя беше окована и тежко прозвжнявайки с позлатените си окови, ржката ѝ падна. . . . Тогава клепките ѝ се спуснаха и тя видя върху набразденото поле на своето сжрце онова, което усмивката на детето ѝ написа: „Никой не ще снесе оковите, които аз ти сложих!“

Тя оброни глава да скрие пълната сжлза, която се поколеба на мокрите ѝ ресници. Но детето бжрзо и ласкаво я попи с дланта си и. продължавайки да се усмихва, показа розовият отпечатък, където тя прочете:

— Ала всякой миг, моята малка душа ти подарява по един всемогщ, невидим ключ. . . .

И стори ѝ се тогава, че оковите се разкопчаха и паднаха с тих, чуден звжн.

Ал. Великов.

Роби на илюзиите.

Аз имам много, много приятели и чудно, всички сж роби до един. Аз впрочем не познавам свободен човек на земята. Роби на илюзиите са всички, родени от жена.

Да ви изброявам ли? Имах един приятел, който вярваше, че ще наиде безценни и безсметни богатства и усилено ги търсеше. Той живееше с илюзията да намери разковничето за тия богатства и не остави кжтове пусти и безлюдни; не остави стари гробища, големи кржстопжщища, където да не броди в нощи, когато само зли духове шарят всъде из мрака. Той живее още и продължава да догонва илюзиите си за безценните сжкровища зарити от незапомнени вжлшебни маги, та с тия сжкровища да си устрои царствен живот.

Имах друг приятел, който бе свжршил инженерство и работеше вече десетки години върху откритието на *perpetum mobil*. Той живееше с най-сладката от сладките илюзии, че ще бжде най-знаменития от земните люде, ще внесе в живота на народите преврат и името му ще се носи вековечно, а прахът му ще бжде почитан от милиардите поколения като светилия на светините.

Имах друг приятел, който живееше с дивната луда мечта да обходи всички океани, царства и земни кжтове. Той чакаше инженерът да довжрши скоро, може-би утре, своето изнамерване и с спечелените несметно количество милиони да осжществи всичките повеления, безумни повеления на своята илюзия. Той научи няколко дивашки езика, за да може да се разбира с обитателите на джунглите и пустините, изучаваше и маймунските звукоподражания, за да може да проникне в душите на нашите прадеди.

Имах един приятел, който живееше с илюзията, че е в сжстояние да обая и най-непреклонната от непреклонните жени на земята. Той верваше, че целоземната любов е скрита в неговото сжрце и че то е центжра на вселенната, и той пееше дивни песни само за своето сжрце.

Имах един приятел, който плачеше като дете кога се напиеше, защото още не е могжл да напише най-гениалното творение на земята и още

името му се знаеше едва от сжседите в родния му град, но който верваше, че ще напише такова творение, в което да участва като герой целия свят на широкия фон — земния шар, всред стихии и бури и всред мъки и страдания, достойни да извикат трепет в душите и да преобразуват грешния човек в безподобна неземна твар. Той верваше в своето полубожеско призвание.

Имах един приятел, който киснеше по цели дни и нощи при морето, изучаваше морските вълни, за да може да долови скритата у тях сила и я използва за благото на човечеството — той верваше че след време морето, океанските стихии ще творят земните блага, а човекът ще отдъхва в чужд палати и се наслаждава — защото той — венецът на творчеството на Саваота, е създаден за наслади само. Той заспиваше гладен под шума на вълните.

Имах друг приятел, който работеше върху един уред да може да залавя облаците и използва парата у тях за земни индустриални цели, за каране на тренове, за производство на електричество и пр., той верваше, че ще спаси човечеството от труда да копае вглища и да гние из мините, а ще го накара да насочи погледа си нагоре към рая на небето, а не долу към земния ад.

Имах един приятел, който обезуме рисувайки картини „безумието човешко“. Само частица от порочността у човека нанесена на платно от него самия го подлуди и той днес ходи по улиците и заплюва всекиго, който би му заприказвал.

Имам друг приятел, който обходи страната ни да търси минерални богатства. Той намери кхлибар и радиев руди, намери скъпа порцеланова глина и големи залежи на каменни вглища, всичко това не го задоволи, той търси злато, търси диаманти, изумруд, топаз. Той търси най-ценния от безценните камъни за да украси дивната коса на жената, която не е виждал още, но която той мечтае да залюби.

Аз имам и приятелка жена, която беше едно изключение от масата жени, защото беше по-умна от тях и винаги в разговорите ни и всред най-интересните разговори, тя поправяше своя тоалет и търсеше макар и малка джждовна локвичка по земята, за да се огледа. Ако не намереше такава, тя застава-ше близко срещу мене и се оглеждаше в очите ми.

Имах и друга приятелка, която влизаше в всички благотворителни дружества в града — само нейната суетност, да бжде вред тя на лице, я караше неуморно да работи. Тя търсеше поклонни, вие разбирате нейното робство, нали?

И други жени приятелки имам. Те живеяха само като илюзии на мъжете, и действително аз виждах как мнозина им робуваха.

Да, аз си представям в какво жалко положение би изпаднали всички мои приятели, ако тем някоя невидима ръка им отнеме за момент илюзиите и би пожелала да ги освободи от робство. Те биха се превърнали на безумци. Земята би заприличала на лудница и всъщност по дървесата биха повиснали труповете на самообесилите се, биха се натъркаляли труповете на самоубилите се, из реките и моретата щяха да плуват труповете на самоудавилите се и слънцето щеше да отклони своите лъчи от земята, защото не щеше да има кому да осветява пътя към небесата.

Жените биха плакали и обезумели биха от плач. Края на земното съществуване би настъпил...

Но не, тази невидима ръка, държи една голяма чаша високо, високо в небесата — пълна с божески дарове, отредени за земните витязи на духа

Тези дарове са примамните илюзии на човека към вечността.

Човек отправя очи към нея, посяга към нея, кърмен от страшно примамливи илюзии, които му се струват толкова близко, а сж тъй далече и той робът им умира обикновено в позата на желание!..

Позата на вечно желание, на вечен копнеж, не живеем ли ние само с нея и за нея?

Море, бжди благословено!

(Апотеоз).

Море, жив колос, Ти от векове пееш своята гръмлива и мъглива песен, дано пробудиш мълащите Хималаи, Алпи, Кордилиери, Пиренеи, Балкани.

Песента ти е ту химн на силата, ту плач над разорението. Песента ти е пленяваща стихия и сякаш искаш с нея да възкресиш, мъртвите от векове, да ги пробудиш, да заговорят и грейнат трилиарди сърдца, които с своята любов биха истъкали ефири от блясъци, златни мрежи от мечти и не-сметни люлки от щастия.

Или песента ти е мечтателен шепот, тиха молитва.

Сж — легенда разказват кротките ти вълни опиянени от слънчевия блясък, от лунния чар — красотата, или от звездния приказен мир, разказват те най-хубавата приказка, която света не я чувал и не я знае.

В слънчевите всемогщи очи, в лунния чар и в звездните усмивки — отблясъци, ти четеш въздишките на живите и на загиналите по земния шар трилиони същества.

В теб е отразена сянката на Семерамида, ти отгаташ погледа на всевластната Клеопатра, ти слушаш разгулния смях на Месалина, в теб блести кинжала на Юдит, в теб ечи плачът на Антигона, ти чуваш всепобедния химн на пълчищата на великите победоносци, ти плачеш, ти сливаш сълзите си ведно с ония на майките чиито чада гинат, за да изградят величието на императорските корони, в теб се отразява кръвта на рубините и хризопразите на тези корони, тази кръв, която зове бждните поколения за отплата.

Ти следиш прилива и отлива в света и за миг, като че ли в тебе милиарди ангели са излели кръвта от своите сърдца и са полели с всеопрощающа любов твоите безконечни предели.

А нападнат ли те хали вихри и демони,

О чутковен великан, аз не познавам сила пострашна от твоята.

Коленича аз пред тебе, испращам ти моята сърдечна молитва, всемогщо божество, и когато скръстил ръце на гърди да молих, дясната ми ръка напила ехото от твоето всемогщието — ти си чуто в моите гърди и в моето сърце отгласено, бжди благословено толкова пъти, колкото звездни отблясъци се чупят вековечно в твоите всевиждащи очи.

Море, Бжди благословено!

Сенките на орлите.

(Малка поема).

Еднѝж, кога бях почти невѝрѝстен, видех вѝрѝвеше по пѝтя хубава девойка. Снопове лѝчи отразяваха и росните теменуги, които поднасяше в червеноедна тава и ония, с които бе окичена главата ѝ, и очите ѝ що се вѝзземаха нагоре кога отпѝваше равномерно похвала за своята небивало благодѝжна вѝлшебна стока.

Аз пожелах един поне лѝч да ме огрее, поисках да пийна с очи от тези златовезани лѝчи и без да имам петак в джеба, я призовах. Тя се извѝрна и само една лѝчица ме стрелна, пречупена в полузатворения ѝ клепащ. И до днес не мога да се отѝрва от чудодейното влияние на тази лѝчица — болка, сладка болка. . .

От где бе откраднала цветопродавачката тия слѝжнечеви богатства? Коя бе тя? Тя била най-малката дѝщеря на циганина цветопродавач, която никога вече не видех, но за която научих само това, че мѝжѝт ѝ забил кама в гѝрдите за дете пиелеа безсметно слѝжнечите си богатства и я захвѝрѝлил на високите скали да я изкѝлват орлите. По жестоко наказание неговата ревност не могла да измисли.

Кѝде е тази скала? Или не, покажете ми орлите, които сѝ рѝфали месата на цветопродавачката, за да целувам прѝстѝта, по която се провлича сенката им, кога летят в небесата сини!

Покажете ми орлите, аз ще догоня сенките им!

Оск. Уайлд.

Пророк.

Настана нощ. Той беше сам. Далечно се бѝлееха градските стени. Той трѝгна.

Когато се приближи кѝм градските порти, той чу весел шум от танци, ликующ смях, грѝмки звуци на лютня.

И виде той дворец от мрямор и прекрасни колони: колоните бѝха обвити с гирлянди, на двора и в прозорците пламтяха факли на стѝлове от кедѝр.

Той премина залата от халцедон, яшмовата зала и влезе в залата на пира.

Там той сѝзре юноша на пурпурно легло, на главата на юношата блѝстеше венец от кѝрвави рози, устните алѝнееха от червено вино.

Той се наклони кѝм юношата, докосна се до рамото му и каза:

— Защо ти живееш така? Юношата издигна глава, позна пророка и с смях отговори:

— Аз бѝх прокажен, ти ме изцели. . . нима мога да живея иначе?

Пророкѝт излезе от домѝт и бавно трѝгне из улиците.

Скоро той виде жена, лицето ѝ беше наруменено, облеклото ярко, обувките обшити с бисер. След нея подобно ловец, дебнеше юноша: той носеше двѝцветен плащ,

Лицето на жената блѝстеше като мрямора на езическо божество, очите на юношата горяха от сладострастие. Пророка ги настигна и като хвана ръката на юношата каза:

— Защо така гледаш грѝшницата?

Юношата се обѝрна, позна пророка и каза:

— Аз бѝх слѝпороден, ти ми даде зрение. . . какво да гледам?

Пророка бѝрѝзо се отдалечи и като се докосна до украсените дрехи на жената, пошепна:

— Нима ти нямаш сили да вѝрѝвиш по друг пѝт, а не по пѝтя на грѝха?

Жената обѝрна глава, позна пророка и с усмивка отговори:

— Ти ми прости грѝховете, а да се вѝрѝви по пѝтя на грѝха е приятно. . .

Пророка напусна града.

Вѝн от града той срещна юноша. Юношата седеше на голѝмия пѝт и горчиво плачеше. Пророка доближи кѝм него, докосна неговите тѝмни кѝдри и попита:

— За какво. . . ?

Юношата повдигна глава, позна пророка и отговори:

— Аз бѝх мѝрѝтав, ти ме вѝкраси. Как да не плача?

Прев. З. А-ка.

Без заглавие.

(разѝз от Антон Чѝхов).

В петият век, както и сега, слѝжнечѝ изгрѝвало всяка сутрин и всяка вечер то се скривало да спи. На сѝмване, когато пѝрѝвите лѝчи се целували с росата, земята оживявала, вѝздухѝт се изпѝлнял с радостни звуци, с вѝсторѝг и с надежда, а вечер, сѝщата тази земя притихвала под булото на суровия мрак. Всеки нов ден приличал на изминатия, а нощта — на изминатата нощ. Рѝдко само облѝзи затѝляли хоризонта и сѝрдѝто гѝрѝмѝл гѝрма, или от небето падала някоя захласната звезда; или пѝж, прѝтѝжрѝчавал блѝден монах и разказѝвал на братята, че недалѝк от мѝнастиря, той видѝл тѝѝѝр, — и само това, а после, отново затѝчали дните, прилични на изминатите и нощите, прилични на другите.

Монасите работѝли и се молеѝли Богу, а тяхния игумен, старѝец, свирѝл на орган, или сѝчинѝвал латински стихове и пишѝл нѝти. Тѝзи чуден старѝец прѝтеѝжавал необѝкнѝжен дар. С такова изкуство свирѝл той, че даѝже най-старите монаси, които от старческа немощ изгубили почти слуха си, не могли да удѝрѝжат сѝлѝзите си, когато из кѝлията на игумена се разнасяли звуците на органа. Когато говорѝл за неѝщо, дори и за най-обѝкнѝвенното. — за дѝрѝветата, за зѝверѝвете или за морето, устните на слушатѝлите се сѝвивали в усмивка, сѝлѝзи мокрѝли очите им, — изглеѝждало, че в душата му звучѝли струни, като в органа. Ако се разгнѝеѝвал, или се предаѝвал на изѝблик на велика радост, или пѝж, запѝчѝвал да говори за неѝщо силно и ужасно, овладѝяѝвало го страстно вдѝхнѝновение: — в светѝщите му очи се яѝвявали сѝлѝзи, лицето му се покривало с руменѝц и гласѝт му гѝрѝмѝл като небесен грѝм, а монасите, слушаѝйки го, чувствѝвали как неговото вдѝхнѝновение скоѝзава душите им. В подобни минути, властта на игумена бѝла безграницна и ако би запѝвѝдал на своите старѝци да се хѝврѝлят в морето, всѝчки до един бѝха изпѝлнили с вѝсторѝг вѝлята му.

Неговата музика, песните и стихѝвете, с които старѝеца спѝзѝл Бога, небето и земята, бѝли за монасите изѝзор на постоянна радост. Случѝвало се, при еднообразния живот, който водѝли монасите, да им дѝтеѝгнат дѝрѝветата и цветѝята, прѝлетѝта и есѝнта, шума на морето умѝоряѝвал слуха им, пѝеѝнието на птиците им ставало неѝприятно, но талантѝте на старѝеца — игумен им бѝл нужни всеки ден, като хлѝба.

Минаѝвали десѝтки години и днѝте, и нощите на монасите изѝтиѝчали еднообразни, прилични едни

на други. Около мнастиря не се срещала ни една жива душа, освен диви зверове и птици. Най-близкото човешко селище се намирало далече и за да се отиде до него, или за да се дойде от него в мнастиря, трябвало да се премине през дълга, дълга пустиня. Решавали се да преминат през нея само хора, които презирали живота и сж се отрекли от него и отивали в мнастиря, като в гроб.

Ето защо голямо било очудването на монасите, когато единжж нощем на мнастирските врата потропал човек, — градски жител и най-обикновен грешник! Преди още да поиска от игумена благословение, или да се помоли, гостжт попросил храна и вино. На въпроса, по какъв начин е попаднал от града в пустинята, той разправил дълга ловджийска история; че отишжл на лов, пийнал повечко и се заблудил. На предложението да стане монах за да спаси своята душа, непознатият се засмял и отговорил: „Нетжрсите в мене ваш другар“.

След като се наял и напил, той поразгледал монасите, които му прислужвали и, като поклатил недоволен глава, казал:

— Та вие нищо не вжршите, монаси! Само ядете и пиете. Нима тоя е пжтя за спасението на душата? Помислете си: в това време, когато вие спокойно седите тука, ядете, пиете и мечтаете за блаженство, вашите близки погиват и затжват в ада. Вижте само що се вжрши в града. Един умират от глад, други, като не знаят де да разпилеят богатствата си, потжват в разврат и загиват, като мухи в мед. Няма нито вяра, нито правда у хората! А чие дело е тяхното спасение? Кой трябва да ги поучи? Нима аз, пиян от сутрин до вечер? Нима Бог ви е дал смирен дух, любящо сжрце и вяра за да седите тука, между четирите стени и нищо да не вжршите?

Пияните слова на градския жител били држжи и неприлични, но подействували по странен начин на игумена. Старецжт погледнал своите монаси, побледнял и казал: — Братя, той казва самата истина! Наистина, по глупост и слабост душевна хората загиват, а ние не се помрждваме от местото си, сякаш то не се отнася до нас. Защо да не отида аз, да им напомня за Христа, когото те сж забравили?

Думите на гражданина увлекли стареца. Още на другия ден, той взел своята тояга, простил се с братята и тржгнал за града. И монасите останали без музика, без неговите слова и стихове.

Минал месец, минали два, а стареца още не се вжржал. Най-сетне, на третия месец зачули познатото тропане на неговата тояга. Монасите се хвжрили насреща му, като го обсипвали с въпроси, ала старецжт, вместо да се зарадва, горчиво заплакал и не продумал нищо. Монасите забележили, че той бил остарял и ослабнал; лицето му било уморено и изразявало дълбока скжржб, а когато заплакал, приличал на човек, когото сж окжржили. Заплакали сжщо монасите и започнали да го разпитват с участие, защо плаче, от що лицето му е тжй скжржно, но стареца, без да пророчи дума, се затворил в своята келия. Седем дни вратата на келията не се отваряла. Той нищо не ял, не пил, не свирел на органа, а само плачел. Когато монасите тропали на вратата и го молели да излезе за да подели своята печал с тях, той отговарял с дълбоко мжлчание.

Най-сетне, той излезжл. Като сжбрал около себе си всички монаси, сжс заплакано лице и с изражение на скжржб и негодувание, той почнал да разправя за това, що се случило с него през последните три месеца. Когато описвал пжтя от мнастиря до града, гласжт му бил спокоен и очите му се усмихвали. По пжтя, казвал той, пели птички, ромонели ручей и сладки млади надежди вжлнували неговата душа. Вжрвел и се чувствувал, като войник, който отива на бжй и е уверен в победата, вжрвел замечтан, пеел стихове и химни и не забелязал как се свжршил пжтя.

Но когато започнал да говори за града и за хората, гласжт му затреперал, очите засветили и цял той пламнал от гняв. Никога, никога в живота си не бил виждал, даже не смеел да си вжобрази, това що видел в града. Едва тогава за пжрви пжт, на стари години, той видял и разбрал, колко силен е дявола и колко е прекрасно злото, а хората — малодушни и ниски. По нещастна случайност, пжрвия дом, в който влезал бил дом на разврата. Петдесетина души, един от други по богати, ядели и пиели вино без мера. Опити от виното, те пеели песни и говорели страшни и отжратителни думи, които не би могжл да изрече човек, боящ се от Бога. Безгранично свободни, бодри, щастливи, не се бояли те нито от Бога, нито от Дявола или от смжртта, а говорели и вжршели всичко що желаели и отивали там, дето ги тикали тяхните страсти. А виното, чисто като кехлибар, се леело сжс златни искрици, и било, вероятно, нетжрпимо сладко и мизриливо, защото всеки, който пиел от него, усмихвал се блажено и искал да пие още. На усмивката, то отговаряло сжщо с усмивка, а когато го пиели, виното радостно се искрело, сякаш разбирало, каква дяволска прелест таи в своята сладост.

Плачейки от гняв, старецжт продължавал да описва това, що видел. На масата, посред пируещите, стояла полугола блудница. Мжчно могло да си представи човек, или да намери в природата, нещо по-прехрасно и пленително. Тази тжвар, млада, дългокоса, смугла, с черни очи и с влажни коралови устни показвала, безсрамна и гола, своите бели като сняг жжби и се усмихвала, сякаш искала да каже: „Вижте, колко сжм безсрамна и красива!“ От плещите ѝ се спускали на красиви гжнки коприна, златокожна дреха, ала красотата ѝ не искала да се крие под материята и, като млада трева, която се показва под пролетната почва, тялото ѝ изпжквало през гжнките. Безсрамната жена пиела вино, пеела песни и се отдавала всекому, който я поисквал. По-нататжж, старецжт описал хиподрамите, боя с бикове, театрите, ателиетата на художниците, дето рисуват и лепят от глина голи жени. Той говорел вджжновенно, красиво и звучно, сякаш свирел на невидими струни, а монасите, окаменели, жадно поглжждали думите му и се заджхвали от вжжторг. . . След като описал всичките прелести на дявола, красотата на злото и пленителната гжция на отвратителното женско тяло, старецжт проклет дявола, обжрнал се и се скрил вжв своята келия. . .

Когато на другата заран, игуменжт излезжл из стаята си, в мнастиря нямало нито един монах. Те всички избягали в града.

Театър

Театрално здание.

Нуждата от театъра е належаща. Това доказва обстоятелството, че в града ни има: театър общински, театър „К. Ранков“, театър „Прошек“, летен общ. театър, летен киноматограф — няколко несъвършени и в всяко отношение негодни театрални зали и че още преди 15 години е замислена постройката на общинско театрално здание. Започнато е и като всички обществени работи у нас е недовършено. При това толкова общ. средства ще се изживеят за него и тъй троващо ще бъде то. Някой бе казал, че заради грешките в постройката на това здание трябва да бъде обесен архитекта. Обесване заслужава не само архитекта и други около него, но с това не ще се довърши зданието, което днес наместо да служи за огнище на виша култура — служи за огнище на общинската кухня. Изглежда че много време още то ще служи за оправяне стомасите на общ. чиновници.

Проекта план на времето си е бил несъвършен и добре че не е бил довършен театъра. Сцената щеше да бъде една малка вариететна естрада и ред други несъвършенства не щеха да позволят да може да се играе каквато и да е пиеса.

Нека оставим въпроса за виновниците за тромавостта на зданието, и за недовършването му до сега. Ние бихме желали да констатираме една настойчивост у гражданството да иска поне сега довършване на театъра и то по възможност да се изправят всички грешки, и да се приспособи постройката към новите технически сценични изисквания в ширина, дълбочина, в осветление и пр.

Фактът, че градът ни в продължение на 4 години от войната на сам не остана без театрална трупа и без спектакли по 3—4 на седмицата, говори за неотложното довършване на общ. театър. Само тогава ще може да се говори за театрално дело в Варна.

Театъра не е и не може да бъде партийно дело — той е общогражданско такова, ето защо и ние апелираме към гражданството без разлика на партии да наплати и ратува за доизкарване на театъра.

Репертуарно наводнение.

Общинския театър съществува вече година време. През този период той изнесе един голем брой пиеси. Разбира се, че и с лупа да дириете вие не можете намери резон в този репертуар. От какво са се ръководили г-да режисьорите, които имат право на избор на този репертуар? Напразно ще търсите да си обясните.

Ето списъкът на изнесените и играни на варненска сцена пиеси: *Фарисей*, *Инстинктът*, *Инте-*

ресът преди всичко, *Луди пари*, *Жестокия благодетел*, *Изненадите на развода*, *Врагове от Горки*, *Лес*, *Едип цар*, *Сирена*, *Студентска фантазия*, *Жената, която уби*, *Луди млади*, *Убиецът*, *Забава*, *Бембери*, *Мирандолина*, *Борислав*, *Клубът на ергените*, *Призраци*, *Право и любов* и *Чест*. Вжн от тези играни пиеси г-н Бжваров след излизането му от общинския театър е изнесъл с своя театър „Пробуда“ следния репертуар.

Мъртвецът, *Прокурорът Халерс*, *Сядиш*, *Арлезианката*, *Наймичка*, *Бланшед*, *Добрите приятели*, *Лес*, *Добре скроения фрак*, *Женитда*, *Изненадите на развода*, *Леля ми от Онфлйор*, *Живия трун*, *Лудетина* и др.

Тъй бързо не сжменявани платната в тукашните киноматографи. Една конкуренция спечелена от драматическия театър за сметка на художествената игра.

Твърде бързата смена на пиесите, още повече като се знае, че играе един малък артистичен персонал, вреди на самата игра. Не може да се играе пиеса само с 5—6 репетиции. Трябва проникване, трябва пълна режия, трябва, трябва. Непроствено е на един издържан от общината театър да се приравнява с вулгарния вкус на тълпата, който не е далеч от детективните драми на киното.

Това репертуарно наводнение в варненския общински театър лошо го атестира. То ще го удави. Боже, искат с театъра в града да се насажда по-виша култура, за това отваря общината своята каса, тогаз? Тогаз оставете се от намерението да конкурирате киното. Пазете се от наводнение, спазвайте се, защото то може да оталече театъра.

La femme noble.

В театра

(Акварел).

Аз съм в театрална зала. Изобилно електрическо осветление се разлива по бледи лица на жени и мъже, — дошли да се насладят от Фарса „Добре скроен фрак“.

До мен — в балкона — шушне нещо, което дразни силно развитото ми тълпанче. Обръщам се: благовидна дама с оксожирани коси и лек поглед чули с златните си зъби семки.

Млад човек флиртува с една брюнетка от партера.

Трети звънец. Лампите угасват. Завесата се вдига. Всички викат: ш-ш-ш-ш!

Първо действие в моден шивашки магазин. Един работник — шивач — се е родил с манията да бъде джентлемент. Облича чужд фрак, клас и пардесю и се отправя на соаре, където ще присъства и министър-президента.

На добър му час! Може да е роден с кжмет, — казват старите хора.

Второ действие. Соаре в „скромнута палаци“. Шивача става „десната ръка на министра“.

Шивачите в залата трябва да сж на седмото небе.

Трето действие. В кабинета на шивача, който е станал депутат. Идва издател на книги и му заплаща 10,000 крони хонорар за книгата му.

В третото действие почват и се развиват в трагедия любовни сцени.

Как ли се чувства в този момент младия човек от ложата с бюрократката от партера? Наверно сж се изили с очи. . .

Четвърто действие. Соаре в „скромнута палаци“. Ключки и злободневства срещу шивача — депутат. Но всичко се изглажда, както е вжобще в фарс. И шивача се явява като министър на търговията. Посрещат го с подобающа чест. Домакинята в пиесата, като разговаря с министра, подсмърча.

Това подсмърчане на тази „аристократка“ ми напомни джвченето на семки и бонбони от моите сжседки в балкона.

Явява се журналиста на интервю: г. Министре, последни ли сте от вжшия род?

— Ще се постарая дано не остана последен, отговаря министра, като джржи под ръка своята жена — джщеря на хазайката.

Журналиста е доволен, че е взел пжрви интервю.

Щастлив журналист, че се движи из министерски соарета.

И аз имам любим приятел журналист, но ще се ожена за него, когато се науча, че се движи из министерски соарета.

Свжрши представлението, свжршвам и аз своя „акварел“, без да поменавам, как сжм излезла от театра всред ужасна блжсканица.

Г-ца Вела Ушева.

Тя работи кжсо време в Варна. И при все това сжздаде за себе си аудитория — която я обичаше, която я очакваше да се появи на сцената. На малцина актьори се удаде това, което г-ца В. Ушева сполучи да сжздаде.

Непозната в Варна, тя започна своята работа, всред една чужда за нея среда и публика — и актьори. Който знае нивото на актьорското сжсловие, по негова *собствена* вина — ще разбере само какви усилия е положила г-ца В. Ушева, за да се заджржи като художница на оная висота, до която тя бе достигнала с четири-месечната си работа в Варн. общ. театжр.

Може би тя би постигнала и за сжщото това кжсо време много по-вече. . . . Но.

Помниме пжрвото ѝ появяване на блжгарска сцена в „Жената която уби“. Гледахме я и после в *Убиецжт*, *Забава*, *Мирандолина* и *Бембери*.

И всеки път тя подчертаваше големият си темперамент, и артистическият усет, които се стараяше да обуздае и превие в услуга на изобразеният от нея тип.

Христина и Мирандолина!

Мирандолина и Сесили!

Какви различни по психика фигури! И навсякжде г-ца Ушева се превжплощаваше с императива на нейната воля за художествено творчество.

Тя живееше с ролите си — обичаше ги . . . и отдаваше тем целата си душа.

(По снимка, направена в Уб. театжр от Штефан Ф. Хорватски. В Уб. театжр г-ца Ушева е играла Мирандолина и Сесили в постановката на г-жа Д. Димитрова.)

„Не играене театр — а претворяване един живот, вжплотен в ролята!“ — Кжм това трябва да се стреми актьора! Това беше нейното верую!

И тя никога не му изневери! Затова тя заразяваше с играта си аудиторията, затова я обикнаха и ония, на които бе чужда — публиката!

Една голема загуба претжрпе варненския общ. театжр с напускането на г-ца Ушева, артистка с висока култура. Тя твореше истински художествени образи.

Ниската и неприветна зала „Сжединение“ тя превжрна на един чуден палат, в който клокочеха и се преплитаха смехът на Мирандолина и Сесили с любовта на Христина.

В една от великите творби на Голдони — Мирандолина — тя подчерта реджк сценичен талант.

*

Колцина са артистите сжбрани от режисжрора Бжчваров, които работят с такава самоотверженост и любов кжм изкуството? Колцина са скромните ратници, които превжзмогнали дребнавостта, работят за самото изкуство? Колцина са победили и спечелили публиката и нейното уважение? Нейната любов?

Те всички се наричат *артисти*! На какво? Те ще кажат: на сцената. А ние казваме: О, *Simplicitas*!

Felix.

Под тежестта на лаврите.

(По случай 25 годишна артистична дейност на артиста г-н Стоян Бжчваров).

На 11 март в театър „Н. Ринков“ виртуозни изпълнения в 19-а серия от големите артисти на България

Г-Н СТОЯН БЖЧВАРОВ.

Кой културен човек в страната не е чувал името му, или не е имал възможността да се наслади от играта на г. Ст. Бжчваров?

Ние задаваме смело този въпрос, защото от 25 години на българската сцена свещеннодействуват едва ли десетина искрено преданни и творещи с всичката кръв на сърцето си артисти, в чието число е и г. Бжчваров.

Още по-вече като се знае, че той е надарен с едно широко артистично амплуа, което му дава възможност да изнася на сцената най-разнообразни типове.

Един народен син на Балкана, с гранитна воля и неспирен труд, една творческа натура, която от един писарушка, при Варненски мирови съдия се издига до висотата на първостепенен артист, заслужи лаврите, с които многобройните му почитатели го окичиха.

Може би никога не е било тжй тежко г-ну Бжчварову, колкото под тежестта на лаврите, защото тя вечно свежи и зелени листа, за да ги овие на венци артистът е трябвало всред нашата нерада действителност да изпие големата чаша на горчиената и мъката.

Защото тя венци му възкресиха целото минало на борби, на труд, на творческа мъка. И може би тогава, когато всички му поднасяха топлата си радост и искрена почит, той пжшкаташе под тежестта на тия

лаври, които символизират едно неувежаване минало с неговите борби и разочарования и много, много горчица.

Ако в друга страна по-културна има много големи артисти, то в нашата страна, където сценичния труженик е принуден целия живот да води главоломна борба, артисти като г. Бжчварова заслужават още по-големи admirationи, защото те демонстрират една надареност съчетана с неизчерпаема борческа и творческа енергия.

Хвала на оня, който доживее последната мъка — тежестта на лаврите.

* * *

Представяват особен интерес за творчеството на г. Бжчварова някои от отправените му стотици адреси от целото Царство, от които ние цитираме някои.

Адрес от Царя.

Г-н Ст. Бжчваров
артист Варна.

Особено ми е приятно да ви поздравя по случай днешния ви юбилей и изкажа моята истинска admiration към вашия голем артистичен талант.

Пожелавам ви да работите още дълги години и със същата енергия в народното сценично изкуство, на което вие сте един от неуморимите и многозаслужили пионери.

Царят.

От артистите от Нар. Театър София.

Обични колега.

Преди 25 години едно младо, неизвестно момче се яви на сцената с кошница, в която носеше храна на стария Моор. Това несръчно и до нейде смешно момче здраво я пипна отпосле и я превърна в скривалище на бисери, които щедро пръскаше между изненаданата публика. Една след друга, цели 25 год. на непрекъснатата работа, прекращаващ и побеждаващ всичко, ти, драги Бжча, създаваше безброй образи, напредварящи се по оригиналност и жизненост. И простия селянин, и модерния нервен човек, и влюбения простак, и суровия старик, и добросърдечния глупак — всичко ти се удаваше, в всичко беше майстор. Ти създаде много образи и ние те почитаме. Но в тия много образи ти вложи толкова смисъл и толкова красота, че ние се възхищаваме. Ние те приветствуваме за твоите 25 год. като скърбим, че не си между нас.

От съюза на артистите и музикантите в България.

На служил си честно и беззаветно
25 години артист Стоян Бжчваров.

Първ председател и член на съюза на артистите и музикантите в България. 25 год. ти учителю върши твърдо по начертания от себе си път — път по който мнозина са тръгнали, по при мисълта за по сигурен начин на живот малодушно са се върнали.

Художествено пресъздадохте от теб образи на „Наполеон“, „Прокурора Холерс“, „Изидор Лена“, „Келеман“ от „Приказката за вълка“ — (Молнар). „Лука“ от „На дън“, „Весеменов“, „Перчихия“ от „Мещане“, „Левшин“, от „Врагове“ — (М Горки) „Сорин“ от „Чайка“, „Микичка“ от „Вуйчо Ваню“ и много други остават безарпната брезда за младото поколение, което с гордост ще признае и цепи гения и борбения ти дух.

От П. Преславски.

Драги Бжча.

Помисли само, твоето чиновничество във Мирови Сад — със 30 лева месечна заплата; главолонната работа през деня и явя петорен размер по-трудната работа вечерта — в кръжмата при сяд — на репетиции! Но за теб отчаяние не беше, защото пред нас грееше утрешната зора!

Спомни си, Бжча, и за „бенефисът“, който ти устройх. Ти беше, безспорно талантлив, по за това пък — беден; а требваше да се направи нещо за да се сдобиеш със средства и да замениш на специализация в Русия — твоя тогавашна мечта!

Дадохме ливсата „Лихвар!“.. Прихода.. 202 лева... не стигах да покрием разхода!.. И ето, яви се един драматичен момент! от нас двамата записане изласенето му... и изнесохме го най-успешно! Но как?! — Спомни си тогавашния мой съвет: „Бжчваров,

бягай още сега през оградата на театра и утре рано тръгвай... Добър ти път! ще се видим след завръщането ти от Русия, а аз тук... ще се разправя със кредиторите...“ — меценатия тогавашния театрални!

Наймичка.

На 26 февруари общинския театър представи популярната у нас мелодрама на украинския поет-драматург Шевченко — „Наймичка“. Това е една трогателна и лишена от всякакви афектации история на една изневерена моминска любов, любов на проста украинска селянка, предадена на лек, простонароден език и издържана майсторски в топъл, елегичен тон. Тук няма ни пламенни тиради, ни театрална изисканост; действието се развива просто и естествено, пропито с идиличност и дълбока печал.

Ние сме имали някога случай да видим тая мелодрама на руска сцена в Одеския „Украински театър“ и не можем сега, когато я виждаме на варненската сцена да не бъдем ангажирани от старите, но неизгладими впечатления от руската постановка.

Преди всичко тук, на нашата сцена, нямаше постановка на украинска народна драма. Режисьора е поставил „Наймичка“, като е бил в пълно невъведение на много работи, а най-главно на интерпретските и технични дори средства, необходими, за да се придаде на тая драма един простонароден и то украински колорит. Тук не е вложена и простата режисьорска амбиция относно костюмировката и извиредно много шокираше смещението на руски разноплеменни костюми. Ще ни се възрази, че това не е от голямо значение, че драмата не губи от своята същност? Е, да, една драма не губи нищо от погрешната костюмировка, една модерна драма, една чисто психологична драма; но когато въпроса е за една народна драма, всяка нескромност твърде много уврежда общите впечатления.

Има един друг, един капитален недостатък цялата драма се развля в побългарен тон — на сцената нямаше украинци, а обикновени български селяни. Хубавите украински мелодии за кулисите се пяха от един хор с невъзможно изпълнение — поне на тия „важниши“ ефекти, би трябвало да се обърне повече внимание, защото тяхната нестройност ни лиши от сигурността, че гледаме мелодрама.

Няколко думи за играта на актьорите. Г-же Бжчварова — Марина, като героиня на драмата бе лоша в първите две действия. Тя не даде нищо от драмата на една изневерена мома. В последните действия тя игра „драма“, но й липсваше топлина, скръдечност. Г-н Бжчваров — Трохим, бе добър. Г-н Попов — Тодор, бе прекалено груб и като че ли нарочно подчертаваше характера на един български селянин. На места той предаваше на изразите си цинични нюанси, нещо което говори твърде зле за неговата добросъвестност. Това е драма от Шевченко, г. Попов, а не французки фарс в който елегантното и грубо циничното се вплитат в една блудкава хармония! Г-ца Матеева — Пелагея — игра доста непринудено. Г-жа Попова — Гайка — бе много креслива и балетно-подвижна. Г-н Георгиев — ни предаде един своего рода български селски шут. Г-н Трандафилов — предаде с топлота и дълбочина, завладяваше и трогаше. Г-ца Темелкова — Настя — бе сносна.

Времето на любителските театри в Варна отдавна изтече.

Музика

Мимоходом.

В града ни няма едно сдружение, което да ра-
тува за музикалното възпитание на гражданите.

Правени сж няколко опити. Д-во „Усла“. То
не функционира сега. (Къде са, между впрочем, им-
вентара и инструментите на това д-во?)

Д-во „Филхармония“ — на г-н Миладинов.
Освен няколко събрания и оповестявания щито не
се направи от това д-во. А обещаваха много иници-
иаторите!! Уви! Така захващат всички начинания
— (родени от каприза на един човек!) които са
осъдени да умрат още в зародиша си!

И колкото още се съставиха...?!

„Оперетната дружба“ — която прояви едного-
дишно съществуване — не загина ли тя затова,
че беше съставена от хора, които много скоро за-
бравиха че трябва упорен и постоянен труд, за да
се достигнат осезателни резултати?!

Един успех — *Дарницата на Чардаша* — ги
накара да се самозабравят. Преминала на почзата
на „личната амбиция“ — управата на д-бата се раз-
капа и повлече след себе си по наклонната плос-
кост и целото хубаво начинание!

Не *сдържанието* на това начинание беше
хубаво, а самото сдружение като такова! *Сдърж-*
жанието и творчеството на д-бата можеше да се
видоизмени, стига гражданите да искаха това.

* * *

Варна — трябва да има своето гражданско му-
зикално сдружение. По много съображения. Първо,
затова че в града ни има много музикални сили,
които сгруппирани и умело ръководени биха съз-
дали образцови условия, за да се изпълняват много
от великите творения на мировата музикална ли-
тература, и то систематически. Не само оркестрал-
ни композиции. Кои *Камермузик*, (триа, квартети
и т. н.) *Вокални* (оратории, кантати, духов. кон-
церти) и *драматически* (опери, оперети и др.)

Второ, ще превъзпита вкуса на публиката,
която от своя страна ще даде заслуженото на всич-
ки големи и малки „гении“, които особено летно
време, прелетяват в града ни.

Но музикалното сдружение трябва да бъде
инициатива на *гражданството*, което ще си избере
и ръководителите.

За сега в града ни подобна роля изглежда
ще иска да играе *професионалният музикален съюз*
(варненски клон). Кой знае. Той почна с голем ен-
тузиазъм и загази в ежби и разправии от съще-
ство, които биха го разрушили. На всеки случай
ние ще си казваме правата дума всеки път по не-
говата дейност без да мислим, че с това може да
поизкастрим избуяли честолубия и прекомерни
амбиции.

Концертите на Музикалния Съюз (варненски клон).

Още нашите концерти не са излезли от крж-
га на дилетантизма. В това ни убедиха и послед-
ните концерти на проф. муз. съюз, от когото ние
очаквахме да чуем сериозни работи, като вземахме
предвид болшинството от опитните оркестранти.

Преди всичко при този състав — особено на
последния концерт на оркестра, сериозно изпълне-
ние е невъзможно. Така комплектуван оркестра е
допустим в една бирария. Второ, при тази дири-
жировка.

Бихме били в тази си бележка малко по-снис-
ходителни, ако уважаемите г. г. концертанти бяха
по-скромни в своите реклами. От „свободни худож-
ници“, „професори“ и други подобни, човек се пре-
пъва на всяка дума като чете рекламата им. А пък
ние от такива хора ще изискваме.

Първите концерти минаха в безвкусно наре-
дени и подобрени програми. Трио, сола (с изклю-
чение на „Кавкад. ескизи“ — който номер беше
неумело, лото изпълнен) не представляваха ни-
каква музикална стойност.

В предпоследния концерт беше изпълнена сим-
фония от Моцарт. От всичко заключихме, че беше
свирана *prima vista*, т. е. без репетиции, нещо ко-
ето най-малко допуска симфонията.

Последния концерт, който ни принуди да не
търпим повече тази заблуда, беше посветен изцяло
на творенията на Чайковски — това е най-взиска-
телния, най-чувствителния, най-деликатния от ком-
позиторите. А беше така грубо, така невежествено
изпълнен, че просто мекия като кадифе балет „Спя-
щата красавица“ — пропадна, „Евгений Онегин“
приличаше на школнишко изпълнение, а увертю-
рата „1812 г.“ можеше при това изпълнение да
трогне само някой кухоглав генерал и да изплаши
публиката.

Ще отбележим още, такова разбиране на му-
зикални произведения, поне днес е невъзможно.
Що за певец беше баса, що за „свободна худож-
ница“ беше на пред. концерт-цигуларката и най-
после, що за професор е акомпаниятора? (Тука
изключваме г. Кунле. който за голямо съжаление
е попаднал там). Или тези г. г., които в Русия, мо-
же би, не са ги допускали до подиума на сцената,
тука залъгват наивната ни публика. Малко повече
скромност г. г. гости. Право е, че нашата музи-
кална култура е далеч още, но престъпно е да се
заблуждава едва сега зараждащата се публика. Ние
към нашите самозванци ще сме още по-жестоки,
но апелираме към вас да бъдете внимателни.

Музиката не търпи условности. Или умело ще
се тачи, или навън от храма ѝ. Не е съблазън, че
публиката аплодира. Тя в болшинството си не раз-
бира. Тя не подозира, че тези картечници, които
блжскат на главата ѝ, са като отровни стрели за
музикалния ѝ багаж. Не е самооблащение, че са-

лона е буквално препълнен. Това показва, че публиката иска музика, тя жадува за нея. А в награда на това, какво ѝ се поднася?

Всяка заблуда, всяка лъжа в края на крайщата блясва. И тогава, нека не се види чудно на концертантите, че същата публика — която преди

им аплодираше и диригента се явяваше пред нея най-тържествено посрещнат от оркестра с „туш“!? — ще започне да свирка и да ги замерва с картофи. Трябва да не се допуска да се скверни най-святото.

Жорж-Юра.

Шкорпил.

Какво може да се види в варненския музей.

„Можно е да се живее в хубави родина и да знаеш малко за нея“
Проф. Райс.

Предговор.

На 11 декември 1921 г. се отпразнува в Варна 25 годишнината от основаването на варненския музей и 20 годишнината на варненското археологическо дружество. В деня на юбилей биде открит музей в ново помещение, находяще се в втория етаж на задното крило на девическата гимназия.

При откриването присъствуваха министърът на народното просвещение г. Ст. Омарчевски, плъномощния министър на чехословенската република г-н Кинцлер Изерски, министърът на полската република г-н Д-р Т. Грабовски, софийския чехословенски консул, варненския чехски и полски консули г-да Кадлец и Роголски, представители на софийския университет, на археологическия институт, на българската академия на науките, народния музей и др.

Пред входа на музея председателя на археологическото дружество г-н Шкорпил отправи следните думи към присъстващите, като посочи стълбата, която води към тавана на гимназията, дето 8 години се е помещавала в една стая част от варненския музей.

„По тази стълба водихме като в курник кмета на гр. Париж, г-н Русел.

Припомням си отговорът му на нашата приветствена реч: „Като съдя от добрите начинания, енергията и жизнеспособността на българския народ, в които се уверих напълно при своето пропътуване, тази хубава страна, скоро ще достигне напълно просветените народи и ще извоюва отново онова високо място, което е заемал в миналото.“

Заведохме после високия гост по 11 дървени и 71 каменни стълбала в подземното на гимназията-дето се е помещавала останалата част на музейните сбирки.

„Г-да, продължи председателът, по тези стълби пренасяхме преди 8 години старини от горния музей в подземното, когато получихме заповед от бившия директор на гимназията Д. да изпразним в най-кратък срок горната музейна стая, която щела да се употреби за некакъв уж курс по рисуване.

Оскърбени от душа от постъпката на един уж просветен началник изпълнихме неговата противокултурна заповед.

„Г-да, днес стоим пред входа на едно достойно музейно помещение, благодарение на Вас, господине министре.“

Гостите влизат в музея и го разглеждат с голям интерес. След разглеждането председателя се обжрна към гостите и им посочи в варненските лозя паметната местност Теке Караач на лево под безжичния телеграф до с. Франга, дето е намерен печатът на нашия велик и благоверен владетел Михаил-Борис. Председателят обжрнат към г. министра каза следното: „Господине министре, дадохме вече две молби до подведомственото ви министер-

ство, за да се отчуждят десет декара лозя в Теке Караач, за да можем да разкрием основи на манастир и на храм, в които предполагаме да е живеял и се е поминал Михаил-Борис.

Належаще е, г-не министре, подробно изследване на местността, за по-доброто обяснение на една от най-светлите страници от нашата история! Предвид на многобройни старохристиянски старини из околността на града ни, възможно е, че Борис е може би покръстен в нашата Варна.“

Министерът обеща, че ще направи потребното за отчуждаването!).

При разглеждането на Владиславовия отдел, в който се съхраняват оръжията и други предмети, намерени на полесражението от 1444 год. на запад от гр. Варна, г-н Шкорпил се обжрна към председателя на възродена братска Полша с следните думи: „Имаме към Вас, г-не представителю, следната молба: „Когато ще посетите родината си, изпросете от некой полски музей, или аристократ един модел на вжоржен рицар, облечен в шлем и броня, ризница и др. В такава носия се сражавали вашите съотечественици, когато пред 477 години те се биели до нашия град с турците заедно с вашия храбр крал Владислав Варненчик за освобождението на балканските християни.

Такъв един рицар би бил украшение на „Владиславовия отдел“ в нашия музей. Известно ви е, че Султан Мурад след сражението е подарил 12 такива плечени железни мъже (рицари) на Султана в Египет и 6 такива на Караманлийския княз.

При излизането на гостите от Музея председателят ги изпрати с следните думи: „Без шум, тихо уредихме това полезно културно учреждение, което прави чест на Варна! Музеят е велика творба на частната инициатива.

Той е създаден с помощта на членовете на дружеството“). Варненската община е давала средно 500 лева годишно, окръжния съвет 130 лв., общините в окръга 40 лева, а държавата само 160 лева.

Музеят заслужава една постоянна годишна помощ от държавата. Той представлява голям имот на държавата! Само един нежен предмет, златната кутийка, украсена с безценни камъчета (изумруди и др.) намерена до града, представлява грамадна стойност!

— Нека варненския музей, този светилник на нашия хубав черноморски край пръска светлина

¹⁾ Министерът устна на обещанието си В „Държавния вестник“ от 8 февр. т. г. излезе указ, с който се разрежда отчуждаването на възрождените лозя с цел да се направят пужните разкопки за разкриване основите на храма и на манастиря и след това да се направи така „народна градина“ в памет на нашия велик владетел Борис I (Михаил).

²⁾ До 1921 год. годишния членски внос е бил 5 лева, а сега е 10 лева най-малко.

върху нашето тъжно минало, нека озарява умовете ни, нека буди и крепи надеждата и гордостта ни!

Музеят³⁾

се помещава в един дълъг коридор, в който са изложени геологическибирки, обясняващи историята на земните пластове в варненско, в един голям салон с предисторически старини и две стаи за канцеларията, за библиотеката и за архивата.

В канцеларията са изложени планове и изгледи на бъдещето музейно здание, което ще бъде построено в джното на алеята на българското възвръщане в приморската градина.⁴⁾

Коридорът.

До входа му е поставена една дървена позлатена статуя на руския цар Александър III. Статуята е образувала носа на руския параход „Александър III“, който през м-ц януарий 1894 г., се е сблъскал при голяма буря с гръцкия параход „Кисирос“ и е потънал. Носът е бил изхвърлен на брега до Варна. До статуята е поставена маса — витрина, в която е изложена литературата за гр. Варна. На първо място личи гръцката история „Одесос — Варна“ от Н. Николао, 1884 год., после Изданията на варненското археологическо дружество (I—VII) с материал за историята на града и окръга, Варна — Аладжа манастир (от Ил. Венов), Морските бани (от Д-р Пюскиллиев), Морелечението (от Д-р Ив. Теодоров. Изложена е тука и полската литература за Владислав „Варненчик.“⁵⁾

Интересни са пътеводители (guide) из града и околността. Първият е „guide souvenir“, издаден на френски в спомен на французките гости от Париж, които посетили през 1909 г. нашия град, девненските извори и декилиташи до Гебедже. Втори пътеводител е написан на немски и български в чест на бившите съюзници (1916 г.).

Трети пътеводител из околността на Варна е печатан през 1921 гот. в юбилейните известия (VII) на варненското археологическо дружество (стр. 45—85 и 108—118).⁶⁾

Издаване на един подробен пътеводител из града и околността е належаще. Археологическото дружество още от самото му основаване е обхвърнало внимание върху туристиката; то е купило една нива до устието на р. Камчия, за да се построи тук подслон за туристи, които се интересуват от живописните местности до устието на реката и които желаят да се запознаят с голямото укрепление, в което се намира въпросната нива. Същотъ е съградено от Аспаруха за защита на брега от гръцките десанти. С превземането на укреплението неприятелът е могъл да настъпи по долината на

р. Камчия към аспаруховата столица — Плиска, която се намирала близо до гара Каспичан (до село Абоба).

Варненското археологическо д-во пази от 25 години насам старохристиянската светиня. Аладжа манастир, която се намира в една живописна местност близо до летния царски дворец Евксиноград. В изкуствено издълбани пещери, Каранлиж-Маара близо до манастиря са се крили първите християни от преследванията на римляните (особено в третия век след Христа).

Дружеството заедно с варненската община е взело мерки да се запази и украси местността около открития манастир на юго-запад от Варна от времето на Константин Велики и е издействувало очуждаване на лозя в местността Теке-Караач, дето се намериха основи на храм, манастирски здания и печатът на Борис-Михаил.

До витрината са окачени фотографически снимки от Аладжа-манастир. Гледаме висока скална стена; в нея са издълбани в два етажа пещерни черквици и калугерни килии. На една снимка виждаме камбана, окачена до черквичата в горния етаж с прекрасна гледка към морето. Когато Румъните окупирани през 1913 год. тукашните места, покачил се е до камбаната румънския престолонаследник, сегашният румънски крал и се е забавил тук доста време, като се е наслаждавал на чудесната гледка. Когато се е завърнал при свитата си, казал, че ще трябва да се построи тука великолепен по подобие на ония, които има в Румъния манастир. Престолонаследника обиколил после близката местност „Харман-ери“, дето се намират засипани основи на древен храм. Той останал и тука възхитен от гледката. Пред него се откри като на длан добруджанския бял брег с града Балчик чак до геларенския нос, оттатък Каварна. Представявам си, казал той, каква гледка би имал възобновен бял храм с позлатени кубета, между окръжаващата го горска зеленина и синината на морето. Окоето на пътник, идящ по море от Дунава, след еднообразния, безгорист добруджански бряг, би съгледал, щом замине геларенския нос, очарователен брег с блестящи кубета на Аладженския храм.

Интересно е, че на картата, която е приключена към договора в Букурещ, манастирската местност влиза в Румъния. Личи поправката на картата. Границата е прекарана после няколко километра по-на север от Аладжа! Кой е повлиял върху първото предложение и върху промената?

Близу до Аладженските снимки е окачена голяма фотография на природната забележителност „дикили-таш“ — цилиндрически самородни стълпове, до гара Гебедже. Световна забележителност, за която нарочно са дошли французките гости преди 13 години.

На средната стена е окачена новата карта на България (издание на Хр. Данов, 1921 г.). При разглеждането на варненската околност натъкваме се в нея за жалост на ред неточности и грешки. Отбележен е на север от устието на р. Камчия фар, който несъществува обаче! Развалините на римския град Марцианопол, основан преди 1500 години от великия римски император Траян, са отбележени на картата на морския брег вместо в Девня. Между Девня и Варна отбелязан е един манастир, на североизток от с. Кестрич. Такъв несъществува. Аладжа манастир, който се намира между с. с. Кестрич и Екрене (сега в Румъния) липсва.

(Следва).

³⁾ Отваряне на музея ще се опознаят с обявлението. Преди посещение музея ще се държат беседи на посетителите на групи от 20—30 души. До сега са посетили музея студентите на варненския педагогически институт (на 3 пъти с 3 беседи) сега идат на ред гимназии, после прогимназии и други училища.

⁴⁾ Студия за музей на гр. Варна е изработена от член на нашето д-во софийския архитект Ал. Рашинов (родом от гр. Дряново).

⁵⁾ Grab Varnezyka от Габриеловски (Краков, 1911) и от Dr St. Grabovvski (Варшава, 1911). Varnezyuk, познат от Смодарски и друга от Зограф.

⁶⁾ Известията имат 2 таблички и 32 фигури. Намират се за продаж в музея и в книжарницата на Ат. Велчев (ул. Пресаевска). Между фигурите се намира и печатът на Михаил-Бориса. Известията струват 15 лева (за членове 10 лева).

Рецензии

Известия на варненското археологическо д-во. (VII).

Ако има един не само с местно значение културен институт в Варна, то е варнен. археологически музей.

Красивия приморски град има и една културна гордост, това е неговия музей.

Известията на археологическото д-во в Варна, които излизат периодически, отразяват в себе прогреса и развоя на дружеството и разпръсват лжките на музея.

Вжкресител на миналото, д-вото с редка енергия, вещина и неспирен труд зида това минало тухла по тухла.

Поменатия брой от „Известията“ съдържа следния интересен материал:

Х. и К. Шкорпил — 20 годишната дейност на варнен. археолог. д-во — 1911—1921 год.

А. И. Манов. — За гагаузите.

Д-р П. Николов. — Из близкото минало на Варна.

Х. и К. Шкорпил. — Печатът на княз Михаил-Борис.

Х. и К. Шкорпил. — Преглед на древне-българските паметници.

I притурка: *Ив. Стоянов* — Вжзпитателни и образователни ценности в нашата история.

Х. и К. Шкорпил — Древне-българ. паметници.

Проф. Г. П. Кацаров. — Старите траки.

Проф. А. Иширков. — Българите в Солун в надвечерието на балканската война.

II притурка: Фигури и таблици из текста.

Записки и документи или истината по зараждането и развоя на земеделската организация от Юрдан Н. Пекарев — брошури 1 и 2.

Под горното заглавие г. Пекарев започна от началото на тази година да печати в брошури своите мемоари и документи за зараждането и развоя на онова обществено сжсловно земеделско движение, което в резултат се разрастна в силна земеделска партия, която управлява вече 3 години страната ни.

С досега изнесеното г-н Пекарев развенчава преди всичко някои от лидерите на земеделския сжюз като основатели на сжщия сжюз и документално доказва своите големи заслуги на такжв.

В много отношения *записките* носят автобиографичен характер, те ни вжкржсват образа на един от ония прословути земеделски апостоли с царвули и потури, с голем рунтав калпак, с дисаги пжлни с чеснов лук на рамо.

В тази земеделска евангелска упоритост на пжрвите водачи на земеделския сжюз се скрие силата на последния.

На всеки случай записките на г. Пекарева са ценни не само за ратниците на земеделското движение, но и за общественика, за писателя и за гражданина, и с автобиографичните черти на измитащия затворите от единия до другия край на Бжлгария земедел. апостол, и с суровите материяли за развоя на гражданското сжзнание у селските маси, книгата на г. Пекарев заслужава внимание.

„Записките“ на г. Пекарева не са още история на земеделския сжюз, обаче, те ще бждат ценен принос кжм тази история.

Прави впечатление, че пжрвата брошура бе лошо отпечатана и с кош грешки.

Публика, лекари и печители — шарлатани.

От Д-р Ив. Теодоров лекар по нервни болести, издава печатница „Зора“ — Варна.

Тази брошура е № 9 от библиотека „Народна Хигиена“ списвана от г. Д-р Теодоров. Както с другите си брошури, така и с тази известния лекар и медицински писател, вещь познавач на редица санитарно-обществени вжпроси, разглежда какви сж отношенията на публиката кжм лекарите и кжм лечителите шарлатани.

Заслужени са упреците, които компетентния лекар отправя кжм публиката, която не верва в науката, а в шарлатанията.

Тази книга прави впечатление на някакво откровение и разобличение. Тя е написана на крайно популярен език и с една искренност напомняща *история словенобългарская* от Отца Паисия.

Жалкото е там, че не само невежета маса се влачи подир шарлатаните лечители и тжрси, и употребява гржмливо рекламните им „специалитети“, а и по нтелигентната публика, хора с завжршено гимназиално, даже и университетско образование се отдава на гржмещите „нови“ методи на лечение всички болести с едно лекарство, с един „специалитет“ с вода и с разтриване на половите органи.

Вредата от шарлатанията на лечителите не е само техното лечителство, те вжзбуждат публиката против лекарите и медицината. Нашия книжен пазар е наводнен от шарлатанска невежествена литература по „нови методи“ на лечение болестите.

Книгата на г-н Теодоров е един камшик, както против невежата публика, така и против лечителите шарлатани.

Ние бихме желали тази крайно навременна книга да не липсва от масата на всеко семейство. Всеки интелегент и полуинтелегент, трябва да я прочете!

Из чужбина.

Писмо от Виена.

Ти с нетърпение очакваш писмото ми. Знам. Не ме упреквай. Не писах по-рано защото не можех да го сторя. Животът тук тече тъй главоломно бързо, водовъртежът на противоречията е толкова силен, че едва може човек да се опомни. А да се опише Виена — е почти толкова невъзможно, колкото е невъзможно да се разбере тя.

* * *

Виена беше по-рано млада девойка, която от любов и с неа приютяваше в обятията си чужденците. Сега — тя е раздърпана и отвратителна жена, която нахално кани в различни бордеи хората, за да получи среду привидно сладострастие толкова, колкото ѝ е нужно, за да се храни.

* * *

Снощи срещнах в Astoria старият наш приятел Reinecke. Той е много остарял. Говорих за Виена. С жлъзи на очи ми каза той: „Отлетяха дните. Уви, когато Виена беше хубава. Отлетяха. ! Няма спокоен семеен живот. Няма тиха радост. — Няма общественост. — Няма я онази Wiener Gemütslichkeit! Замяна дивните звуци на нашите майстори Lanner и Strauss — къде — къде са тихите нощи, когато под звуците на хубавите наши виенски валсове и лендгери — забравяхме ний грижите на жестокия и непомислен ден?

Няма ги! Сега Виена е Вавилон. Хаос! Навсякъде диша сладострастието. — Навсякъде се кикоти плътта. . . Отвратителката — гадна плът!

Ако Виена роди *своия* поет сега — то той ще прилича на Ведекинд, а не на Шницлер! (Така и в оперетата дори Роберт Щолц не прилича на Фр. Лехар! Фокстрот вместо Валс. . . ! Стептрот вместо Лендлер. . . !)

Късно през ноща се разделих с старият приятел. Стана ми болно на душата. . .

* * *

Бях неколкократно в пене Wiener Bühne. Гледах „Die Raschhoffs“ от Зудерман, „Мъртвешки

танц“, и „Бащата“ от Стриндберг. В трите пиеси гостуваха в централните роли Паул Вегенер от Берлин. Ти познаваш пиесите. Ти знаеш как играят в N. W. Bühne. Навикнали да играят само френски фарсове en Suite актьорите мъчно се оправяха в ансамбля. Затова пък и величието на Вегенер изпъкваше в всяка пиеса. Публиката пълнеше салона и слушаше само него. Дори и от глупавата, фея-легонна драма на Зудерман, той направи много. Удоговори своята роля. И тогава изпъкна много ясно пред мене мисълта: истинските художници претворяват на сцената текста на автора и създават *живи* образи. Актьорите (о нашите провинциални актьори!) научават текста си наизуст и го казват пред публиката — без сами да го разбират — Такива беа и партньорите на Вегенер.

* * *

В Burgtheater играха „Госпожица Юлия“ от Стриндберг. поставена е от Паулсен. Критиката намери много грешки на режисьора. Публиката посрещна пиесата доста симпатично. От галерията се чуа няколко израза на недоволство.

На 22 и 23 Януарий се отпразднува в Виена и цяла Австрия 300 годишнината на Фр. Грилпарцер.

В Раймундтеатр играха неговата пиеса „des Meeres und der Liebe Wellen“ (Вълните на морето и Любовта). Постановка от Д-р Рудолф Беер.

В Бургтеатр играха неговият драматически фрагмент „Естер“. Преди това актьорът Паулсен рецитира един пролог — апология на грилпарцер, написан от директора на театра Антон Вилдчанс.

Само Фолкстеатр остава чужд на това тържество: те играят „Лулу“ от Фр. Ведекинд почти всяка вечер. Целата Виенска преса осъди много остро директора на този театър Алфред Брау за тази му постъпка.

* * *

Концерти, балове, и увеселения се устройват всеки ден и в всички възможни локала!

Навсякъде се кикоти сладострастието — плътта. . . Отвратителната — Гадна плът! . . .

Виена, Февруарий 1922

Spectator.

АРХИТЕКТУРНО БЮРО

на Архитект Антон Франгя

ул. Мария Луиза 11 (кантора Никола Стамов).

Извършва планове и ръководи всякакъв вид постройки в Варна и околността.

Дами и Госпожици

само при единствения фризьор в Варна

Димитър Хр. Марков

бръснарница Добруджа

на ул. Цар Борис може да си направите фризури — прически, най-модерно подстригване.

С почит: Д. Хр. Марков

ТЕХНИЧЕСКО БЮРО

на Инженер Стефан Сапарев

приготвя проекти и завежда най-различни постройки в града и в окръга, инсталира и модернизира най-разновидни индустриални предприятия; посредничества за покупка и продажба на имоти, за доставка на строителни материали, разни мотори и машини от репомирани фабрики. Проучва условия и формира водни синдикати, за нови водни постройки, изпънява всички технически изисквания съгласно закона за водните синдикати.

Обуща!

Обуща!

Искате ли елегантни и най-модни обувки, различни колори и финни материали само на ул. Цар Борис при

П. Джуров.

Списание **„Вечерни Часове“** ще излиза два пъти месечно и ще се стреми да застъпва следните отдели:

1. Стихове.
2. Разкази, поеми, сцени и шефдйоври из нашата и всемирната литератури.
3. Театрални рецензии, бележки и преценки, а също ще ратува за по-скорошното застрояване на общинското театрално здание.
4. Музикален преглед — музикалните прояви в града.
5. Запознаване с прелестите на сегашната и старинна Варна и околностите ѝ.
6. Въпроси засягащи културния развой на Варна и пр.

„Вечерни Часове“ ще се стреми да бъде едно настолно четиво на варненските семейства.

Ще струва за година 30 лева, полугодие 50 лева
 ===== винаги в предплата. =====

На настоятелите, които съберат до 10 абоната 20% отстъпка, а за повече — 25%. Отделен брой 5 лева.

Всичко за списанието — ръкописи и пари се адресира:
Александър Великов — Печатница „Зора“ Варна:

Варненци подкрепете единственото списание в града ви
„Вечерни Часове“

СЛАДКАРНИЦА „ЛИЛИЯ“

на В. Попов и С-ие

срещу Българската Народна Банка.

Винаги пресни пасты, торти и сладки, приготвяни от единствения руски майстор-сладкар в Варна. Бомбони, карамели шоколади, фондани. Сутрин млеко, шоколад меланж. Най-угодното място всред пиящата за почивка и закуска след обед и вечеря.
 ♦ Образцова чистота и най-вежлива прислуга. ♦

При електро-инженера

ВАСИЛ ПЕТРАНОВ

всичко що засяга областа на електротехниката.
 ул. Преславска № 57 (до пощата).

Един брой 5 лева.

Иосиф Николов и Иван Петров

АДВОКАТИ,

защитаваат дела пред всички граждански и военни
 съдилища в Царството.
 Кантора под Военния Клуб.

Богомил Ванъвчиев
 адвокат.

Защитава дела пред всички съдилища в царството.

Н. КОТАРОВ Адвокат, защитава
 дела пред всички съди-
 лища. Бюро до Окръжната Постоянна Комисия.

Печатница „Зора“ на Ив. Г. Игнатов.